

INOVAȚIA ÎN ȘCOALĂ: BARIERE ȘI SUCESE

*LUDMILA COTOS, doctor, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Annotation: *This article addresses the problem of innovation in the school, which represents a product of a higher, primary type, of pedagogical creativity, validated by its originality and the relevance confirmed at the social level, at the scale of the system and of the education process.*

Keywords: *innovation, innovation in education, innovation in school.*

Datorită transformărilor complexe ce au loc în societatea contemporană, când sistemul educațional se află în continuă schimbare, un rol deosebit îi revine inovațiilor în învățământ.

Inovația în învățământ este definită ca un proces deliberat de transformare a practicilor prin introducerea unei noutăți curriculare, pedagogice sau organizaționale, care face obiectul unei diseminări și care vizează ameliorarea durabilă a reușitei educative a elevilor și studenților [2, p. 3].

Inovația în învățământ reprezintă un produs de tip superior, primar, al creativității pedagogice, validat prin originalitatea sa și relevanța confirmată la nivel social, la scara sistemului și a procesului de învățământ [1, p. 53].

Analiza acestor definiții ne permite identificarea principalelor *caracteristici ale inovației în învățământ* [2, p. 4]:

- *inovația propune o ameliorare care poate fi măsurată* (creșterea nivelului de educație al populației, a ratei de participare școlară, a rezultatelor, performanțelor educaționale obținute de elevi la diferite examene, teste naționale sau/și internaționale etc.);
- *inovația trebuie să fie durabilă* (descentralizarea învățământului);
- *inovația trebuie să fie o acțiune deliberată, care să contribuie la reușita școlară a unui număr cât mai mare de indivizi* (prelungirea duratei obligatorii de școlarizare, care reușește să mențină în sistem și populația școlară expusă riscului abandonului școlar, programe educaționale de incluziune în sistemul de învățământ a persoanelor cu dizabilități, a celor defavorizați din punct de vedere socioeconomic și familial, a adulților etc.).

Echipa proiectului pentru Tineri Cercetători „Studierea factorilor determinanți ai transferului inovațional în educație” din cadrul Catedrei de *științe ale educației* a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a realizat un studiu cu scopul de a identifica factorii ce asigură eficiența transferului de inovații în instituțiile de învățământ general. Populația-țintă a fost constituită din 216 cadre didactice (CD) și 79 cadre manageriale (CM) din 90 de instituții de învățământ preuniversitare din zona de nord a Republicii Moldova.

Pentru a îmbunătăți performanța și pentru a atinge un succes sustenabil, organizațiile școlare trebuie să fie în măsură să valorifice inovațiile. Iar acest lucru înseamnă să aibă personal competent, să asigure și să îmbunătățească cunoștințele și abilitățile acestuia și să-l gestioneze în mod eficient prin încurajarea implicării acestuia și asigurarea angajamentului la toate nivelurile, precum și prin recunoașterea realizărilor obținute de către angajați [3, p. 17].

Succesele obținute în urma valorificării inovațiilor sunt indicate în Tabelul 1.

Tabelul 1. Succese obținute

Răspunsuri	CD	CM
<i>Progres în învățare:</i> „Performanțe la discipoli”, „Rezultate mai bune la învățătură”, „S-a mărit procentul reușitei elevilor și al frecvenței”, „Creșterea rezultatelor școlare”, „Copiii mai ușor asimilează cunoștințele, sunt mai cointeresați”.	23,38%	14,82%
<i>Interes cognitiv sporit:</i> „Stimularea interesului”, „Am obținut o clasă mai unită și mai activă”, „Elevi dornici de a studia”, „Stimulăm motivația și obținem rezultate mai bune”, „Copiii sunt mai receptivi”, „Motivarea elevilor de a se pregăti de ore”, „Interesul sporit pentru alte forme de cunoaștere, învățare, comunicare”, „Elevii își pot măsura competențele, conștientizând unde greșesc”, „Prezentarea informației mai captivant pentru elevi”.	10,39%	18,51%
<i>Bază tehnico-materială modernizată:</i> „Auditoriile dotate”, „Softuri noi aplicate”.	15,58%	11,11%
<i>Dezvoltare profesională:</i> „Am obținut lecții mai atractive”, „Succese mari în organizarea orelor metodice, seminare, mese rotunde”, „Obiectivitate	7,79%	14,82%

în notare”, „Obținerea gradului managerial”, „Autodezvoltare”, „Ușurarea modului de realizare a planificărilor și economisirea timpului”.		
<i>Creativitate</i> : „Dezvoltarea creativității, deducției, independență în gândire”, „Descoperirea de noi talente”, „Stimularea gândirii creative”, „Valorificarea ideilor originale ale elevilor”.	5,19%	11,11%
<i>Parteneriat educațional eficient</i> : „Implicarea la maxim a actanților educaționali”, „Părinți informați cu activitatea instituției”, „Schimb de experiență cu alți actori educaționali și nu numai”.	4,55%	3,70%
<i>Nu au avut succes</i>	2,06%	11,11%
<i>Nu au răspuns</i>	31,17%	14,82%

Cea mai mare parte a respondenților au menționat că în urma valorificării inovațiilor au obținut *progres în învățare* – 23,38% de CD și 14,82% de CM.

Interesul cognitiv sporit a fost apreciat de 10,39% de CD și 18,51% de CM. Rezultatele, în opinia noastră, sunt bune, deoarece una dintre condițiile de bază ale implementării inovațiilor este cunoașterea și înțelegerea modului în care percep, gândesc și își reprezintă realitatea cei implicați în procesul inovațional.

Un număr mediu de respondenți au specificat *baza tehnico-materială modernizată* – 15,58% de CD și 11,11% de CM. Conform actelor normativ-reglatorii ale instituției de învățământ baza materială cuprinde: spații pentru procesul de educație și formare profesională și cercetare științifică, mijloace de învățământ și de cercetare aferente, biblioteci, edituri și tipografii, stațiuni didactice și de cercetare, unități de microproducție, ateliere școlare, ferme didactice, grădini botanice, terenuri agricole, cămine, internate, cantine, cluburi ale elevilor, case de cultură ale studenților, case ale corpului didactic, case universitare, tabere școlare, baze și complexe cultural-sportive, palate și case ale copiilor și elevilor, baze de odihnă și tratament, spații cu destinația de locuință, precum și orice alt obiect de patrimoniu destinat învățământului și salariaților din educație.

Dezvoltarea profesională este specificată de 7,79% de CD și 14,82% de CM, în acest caz numărul redus de respondenți se datorează obligativității formării profesionale continue o dată la trei ani, precum și multiplelor cursuri, seminare metodice, conferințe organizate etc.

Creativitate este apreciată de 5,19% de CD și 11,11% de CM, iar *parteneriatul educațional eficient* de 4,55% de CD și 3,70% de CM. Un parteneriat eficient cu agenții educaționali, inclusiv cu părinții, sporește calitatea procesului educațional în general, al celui inovațional, în special.

S-a înregistrat un număr mic de respondenți care au menționat că *nu au avut succes* – 2,06% de CD și 11,11% de CM. Acest fapt ne-a îngrijorat, deoarece eșecul poate conduce la pesimism și la reducerea capacității de muncă a cadrelor didactice și a celor manageriale.

Pe când numărul celor care *nu au răspuns* este destul de mare, în opinia noastră – 31,17% de CD și 14,82% de CM.

Recomandări:

- Contribuirea organelor ierarhic superioare la dezvoltarea proceselor inovaționale în instituția de învățământ;
- Pregătirea profesională a managerului în domeniul managementului inovațional;

- Realizarea complexului de inovații concomitent în diferite funcții manageriale;
- Respectarea cerințelor față de criteriile de apreciere: obiectivitate, stabilitate, grad de repetare, pregătirea pentru a stabili măsura de corespondență a obiectului de studiu cu etalonul.

Însă, cele mai multe instituții educaționale se confruntă și cu dificultăți în introducerea inovațiilor în trei domenii previzibile: conducerea ineficientă, alegerea deficitară a momentului implementării, gestionarea comportamentului inadecvat.

Deși cadrele didactice participă activ la formarea profesională continuă, trebuie evidențiat faptul că există foarte multe lacune atât la nivelul teoriilor dobândite de aceștia, cât și la nivelul practicilor existente. Eficiența activității inovatoare nu depinde doar de persoană, ci și de mediul în care se desfășoară, de ajutorul pe care îl primește, de modul în care se integrează și comunică cu ceilalți.

Dificultăți în implementarea inovațiilor sunt indicate în Tabelul 2.

Tabelul 2. Dificultăți în implementarea inovațiilor

Răspunsuri	CD	CM
<i>Rezistența la schimbare:</i> „Elevii sunt indiferenți”, „Lipsa de interes a unor elevi și părinți”, „Cu greu primim schimbarea”, „Rezistența la schimbare/formare a unor părinți și cadre didactice”, „Unii părinți privesc sceptic practicile inovative”, „Mai mult efort intelectual, fizic trebuie de depus pentru a corespunde cerințelor”, „Nedorința de a implementa inovațiile în practică a unor colegi”, „Opunere de rezistență din partea unor colegi din cauza ieșirii din zona de confort”, „Nu suntem ascultați”, „Nu am avut susținere de la administrație”.	27,70%	14,81%
<i>Timp insuficient:</i> „Trebuie mult timp și răbdare”, „Criza de timp”, „Lipsa de timp”.	7,36%	7,41%
<i>Resurse financiare insuficiente:</i> „Insuficiența tehnico-materială”, „Probleme de ordin financiar”, „Nu am materialele necesare”, „Insuficiențe în buget”.	5,19%	14,81%
<i>Resurse TIC insuficiente:</i> „Tehnica nu întotdeauna este la dispoziție”, „N-am avut aptitudini în utilizarea calculatorului”, „Accesul limitat la noile tehnologii”, „Nu toți elevii au acces la calculator”, „Sunt necesare mai multe softuri educaționale”, „Lipsa tehnologiilor informaționale în instituție”, „De la început instalarea tehnică”, „Tehnologice”, „Lipsa de internet”.	15,59%	3,70%
<i>Pregătire profesională insuficientă:</i> „Competențe digitale insuficiente”, „Puțină informație pe internet”, „Informație puțină, documentare slabă”, „Puțină informație în limba română”, „Lipsa literaturii în limba de stat”, „Nu sunt elaborate ghiduri pentru ușurarea implementării inovațiilor”, „Pregătirea insuficientă”, „Sunt necesare mai multe traininguri de formare pentru cei dornici de nou”, „Nu se merită de cheltuit bani cu cei care nu transmit informația și nici nu aplică nimic din ceea ce au învățat”, „Incompetența unor colegi”, „Lipsa informațiilor”.	7,79%	22,23%
<i>Nu au avut dificultăți</i>	6,49%	14,80%
<i>Nu au răspuns</i>	29,88%	22,23%

Cel mai mare număr de respondenți *Nu au răspuns*: 29,88% de CD și 22,23% de CM. Rezultatele indică un nivel scăzut de autoevaluare și reflecție asupra activității inovatoare

realizate și o frică de eroare. Respondenții sunt predispuși să ascundă temerile și riscurile pe care le simt pentru a nu fi considerați incompetenți.

27,70% de CD, au indicat drept dificultate *Rezistența la schimbare*. Cu 12,89% mai puține CM (14,81%) împărtășesc aceeași opinie.

Orice activitate nouă necesită mai multă pregătire teoretică, nenumărate exersări până la dezvoltarea abilităților. Astfel, *Timpul insuficient*, ca dificultate a fost menționată de 7,36% de CD și 7,41% de CM.

Resursele financiare insuficiente sunt indicate ca barieră de 5,49% de CD și de 14,81% de CM.

Resurse TIC insuficiente au fost menționate de 15,59% de CD și 3,70% de CM.

Pregătire profesională insuficientă este considerată ca blocaj al inovațiilor de 7,79% de CD și 22,23% de CM, rezultat ce confirmă necesitatea suportului teoretico-practic în procesul de implementare a inovațiilor.

Nu au avut dificultăți au menționat 6,49% de CD și 14,80% de CM.

Analizând dificultățile indicate de respondenți se observă o divergență de opinii dintre CD și CM.

Recomandări:

- Conștientizarea sistematică a existenței barierelor și eliminarea blocajelor inutile din cadrul organizației;
- Identificarea și aplicarea strategiilor de diminuare a rezistenței la schimbarea a actorilor educaționali;
- Formarea inițială și cea continuă a cadrelor didactice și manageriale pentru activitatea inovațională trebuie să includă cunoștințe despre esența inovațiilor; competențele profesionale inovaționale (analitice, de planificare-proiectare, organizaționale, de control și expertiză); atitudinea emoțional-valorică față de procesul inovațional; calitățile profesionale și personale ale cadrului didactic și ale managerului inovator (creativitate, reflecție);
- Aplicarea la nivel instituțional a metodelor de management al timpului de către cadrele manageriale și dezvoltarea abilităților personale de gestionare eficientă a resursei temporale la cadrele didactice.

În concluzie, inovația în învățământ stă la baza oricărui progres pentru că rolul acesteia este de a transforma experiența, ideile, pasiunea și ambițiile în produse și servicii performante, care oferă valoare adăugată societății. Organizațiile școlare trebuie să încurajeze și să sprijine îmbunătățirea în permanență, începând cu îmbunătățirea individuală, a fiecărui angajat în parte, până la produse, procese și a întregului sistem în ansamblu.

Referințe bibliografice:

1. CRISTEA, Sorin. *Inovație în educație* [online] [citată 20.09.2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/53_56_Inovatie%20in%20educatie.pdf
2. NEAGU, Gabriela. *Inovația în învățământ* [online] [citată 21.09.2019]. Disponibil: <http://www.revistacalitateavietii.ro/2009/CV-1-2-2009/12.pdf>
3. ȘOVA, Tatiana; RUSOV, Veronica; COTOS, Ludmila. *Factorii transferului de inovații în educație: Studiu analitic*. Bălți: S. n., Tipografia din Bălți, 2018. 65 p. ISBN 978-9975-3276-4-0